

Handsken er kastet

SOM ALDRIG FØR er der kommet fokus på uddannelse og kompetenceudvikling på institutionerne, i amterne og i de faglige netværk. Er man tilstrækkeligt rustet til at arbejde med stofmisbrug og stofmisbrugere i kraft af den grunduddannelse man har fået på skoler, højskoler, uddannelsescentre, seminarier og universiteter? Eller er der for at kunne løfte opgaverne i misbrugsfeltet brug for et mål af specialist-kvalifikationer, der rækker ud over generalist-kvalifikationer? Det spørgsmål gennemløber artiklerne i dette udvidede nummer af STOF.

For mange kom det som et lyn fra en klar himmel, da Det Nationale Udvalgsforum (DNU) for godt et år siden afholdt en konference på Christiansborg, hvor et udspil blev fremlagt til en national uddannelses- og kompetencestrategi på rusmiddel- og afhængighedsområdet. Trods kort varsel var Landstingssalen mere end fyldt, og det var synligt for enhver, at rigtig mange gør sig overvejelser, om ikke der er behov for flere, andre og/eller mere vidtgående kompetencer, end man har nu.

Uanset hvad man måtte mene om DNU's visioner, må man anerkende at initiativet har medvirket til at sætte kvalifikations- og kompetenceløft på dagsordenen i Danmark. Rapporten om det fremtidige uddannelsesbehov - rekvireret af DNU fra Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA) - er endnu et lod i vægtskålen.

Tankevækkende er det også, hvor anderledes velorganiseret man har grebet kompetenceudvikling an i broderlandet Norge. Som Goethe siger skal man rejse væk, for bedre at kunne se det hjemlige. Frode Kavlis artikel om norske forhold må siges at rumme en udfordring til, hvordan vi hidtil har grebet tingene an i Danmark.

Sammenlignet med herhjemme kører det på skinner i Norge. Der er en struktur og en systematik i kompetenceudviklingen vi end ikke tilnærmelsesvis kan genfinde hos os selv. Set fra Norge uddanner vi os herhjemme på fornemmelser og improvisation.

Organiseringsgraden på uddannelsesområdet i Danmark - eller manglen på samme - har dermed karakter af déjà vu, for "sådan gjorde vi jo også i halvfemserne. Der behandlede vi bare på forneml'erne". Glemslens nåde har for længst sænket sig over det forhold at misbrugsbehandling i Danmark for bare 10 år siden var så uorganiseret et forehavende, at ingen i dronningeriget lå inde med tal for, hvor mange klienter, der i løbet af et år var i kontakt med behandlingssystemet, hvilke behandlingsformer der blev brugt, hvor mange der gennemførte behandlingen med hvilket resultat, eller noget så enkelt som hvilke behandlingsinstitutioner der faktisk lå i eget amt eller landsdel. I tilbageblik er det indlysende hvor uholdbar en situation det var, at man i den grad benyttede sig af de forhåndværende søms princip i misbrugsbehandlingen.

Nu ved vi en hulens masse om klienterne. De er blevet skrevet

i mandtal, som aldrig før i misbrugs- og behandlingshistorien. Men når det gælder medarbejderne på feltet er det først nu, at man er begyndt at spørge: Hvem er de? Hvor mange er der? Hvad er deres uddannelsesmæssige baggrund? Hvad trækker folk til området? Hvad får folk til at holde op igen? Hvad er gennemsnitsancienniteten? Hvor stort gennemtræk er der? I hvilken udstrækning forberedes man til at arbejde på dette felt? Oplever man grunduddannelsen som tilstrækkelig, eller er der brug for efteruddannelse? Hvor mange får supervision? Er der lokalt sat system i nogen form for efteruddannelse? Får nye medarbejdere introduktion? Hvad er pensum? Hvilke undervisningsmaterialer og undervisere bruger man?

Dengang man ganske manglede overblik og struktur på behandlingsområdet dækkede man sig ind under sloganet: "Der er brug for en hel vifte af behandlingsformer", hvilket nok var at gøre en dyd ud af nødvendigheden i en situation, hvor man ikke havde noget alternativ. Som det fremgår af artiklerne i dette nummer af STOF er viften af uddannelsesformer tilsvarende varieret. Psykologen Eric Alluche har træffende beskrevet situationen således: "En ægte misbruger er kendetegnet er ved at ville indtage hvad som helst i håbet om en virkning, mens en ægte misbrugsbehandler er kendetegnet ved at ville forsøge hvad som helst i håbet om en virkning". Hvor længe endnu - kunne man tilføje - skal en ægte misbrugsbehandler studere "hvad som helst", i håb om at noget i værktøjskassen vil være anvendeligt?

Al begyndelse er svær, men man skal jo starte et sted. Vel vidende at mange, mange flere spørgsmål rejser sig end vi kan tage hul på i dette ene nummer af STOF, og at nogle uddannelsesinitiativ i første omgang forbigås, forsøger vi at få kastet lidt jomfrueligt lys på medarbejdernes kvalifikationer, uddannelse og efteruddannelse. På redaktionen regner vi med - og håber på - at denne diskussion er ved et begyndelsespunkt og ikke et slutpunkt og at læserne vil følge op.

Hvad DNU's projekt ender med står endnu hen i det uvisse. Hvilken retning den stadigt voksende uddannelsesaktivitet i amterne tager er også et åbent spørgsmål. Imens vokser de faglige netværk sig større og stærkere og sideløbende hermed trives en noget uoverskuelig underskov af uddannelsesprogrammer. Sidst, men ikke mindst er der så småt ved at fremkomme noget der begynder at ligne en skandinaviskproget faglitteratur.

Noget tyder på, at det gode danske princip *learning by doing* med tiden vil blive erstattet med mere strukturerede former for kompetenceudvikling, og at tværfaglighed om et årti kommer til at betyde mere og andet end sammensatte medarbejderteams på tværs af generalistkvalifikationer.

Redaktionen